

19.12.2018

POL-2018-50758

Voimassaoloaika

1.1.2019 - 31.12.2023

Säädösperuste

Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 4 §

Esitutkintalaki (805/2011) 5 luvun 1 §

Muuttaa/Kumooa

Kohderyhmät

Poliisi

Syyttäjälle ilmoitettavat rikosasiat, ilmoitusmenettely ja syyttäjän toimenpiteet

1 Yleistä

Ohjeen tavoitteena on edistää esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän yhteistyötä esitutkinnassa ja siten tehostaa rikosprosessia. Ohjeessa määritellään esitutkintalain 5 luvun 1 §:n perustuvan ilmoitusmenettelyn sisältö ja velvoitteet

Toimiva ilmoitusmenettely on tärkeä osa esitutkintayhteistyötä, koska se muodostaa perustan kaikille myöhemmille toimenpiteille. Vastuu ilmoitusmenettelyn toimivuudesta on sekä esitutkintaviranomaisen että syyttäjälaitoksen henkilöstöllä.

Erikseen määritelty nopeasti käsiteltävien rikosasioiden prosessi poikkeaa normaalista esitutkinta- ja syyteharkintaprosessista mm. siten, että syyttäjän kanssa toteutettava esitutkintayhteistyö tapahtuu ennalta sovittujen laadullisesti rajattujen rikosasioiden kohdalla omana menettelynään. Nopeasti käsiteltävien rikosasioiden prosessissa yhteistyön käynnistyminen ei edellytä tämän ohjeen mukaista ilmoitusmenettelyä.

2 Ilmoitettavat rikosasiat

Esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukainen ilmoitus tulee tehdä seuraavista, tutkittavista rikosasioista.

1. Tutkittavassa rikoksessa epäiltynä on poliisimies, eikä asiaa käsitellä sakon tai rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä (ks. tarkemmin luku 3.1).

2. Kysymys on syyttäjän tekemäksi epäilystä rikoksesta, ellei kyse ole sakon tai rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä käsiteltävästä asiasta (ks. tarkemmin luku 3.2).

3. Tutkittavassa rikoksessa on kyse tuomarin epäilystä lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa (ks. tarkemmin luku 3.3).

4. Tutkittavan rikoksen vähimmäisrangaistus on neljä kuukautta

vankeutta tai enemmän.

5. Tutkittavaan rikokseen tulee todennäköisesti liittymään epäillyn vangitseminen, matkustuskielto tai vakuustakavarikko taikka takavarikkoa koskeva syytteen nostamisen määräaika on päättymässä pian (yhden kuukauden sisällä tai aikaisemmin) sen jälkeen, kun asia on siirretty syyttäjälle.

Lisäksi mikäli tutkittavana olevan muun kuin vähäisen rikosasian takavarikkoon liittyy harkinnanvaraisia oikeuskysymyksiä kuten tulkinnanvarainen valinta takavarikon tai vakuustakavarikon välillä tai esimerkiksi epävarmuus jäljennöksen riittävydestä todistelun kannalta, on ilmoitus tehtävä.

6. Tutkittavaan rikokseen liittyy virantoimituksesta pidättäminen.

7. Tutkittavaan rikokseen liittyy lapseen kohdistunut vähäistä vakavampi väkivaltarikos, seksuaalirikos tai muu lapsen oikeuksia merkittävästi loukkaava rikos.

8. Tutkittava rikoskokonaisuus sisältää lukuisia eri asianomistajiin kohdistuneita tekoja tai useita eri rikoksesta epäiltyjä (esim. omaisuus- tai petosrikossarjat) ja niiden yhdessä käsittely syyteharkinnassa ja tuomioistuimessa voi edistää asian selvittämistä tai yhteisen rangaistuksen määrittämistä taikka esitutkintayhteistyö on tarpeen tutkintatoimenpiteiden tai esitutkintaineiston yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Lisäksi ilmoitus on tehtävä myös, jos saman rikoksesta epäillyn yksittäisiä rikoksia tutkitaan samassa tai eri tutkintayksiköissä ja on tarpeen arvioida, tulisiko nämä saattaa syyteharkintaan yhtenä kokonaisuutena.

9. Tutkittavassa rikoskokonaisuudessa on syytä esitutkinnan osittaiseen rajoittamiseen tai sellaiseen rajaamiseen, jolla voi olla merkitystä syyteharkintaan siirrettävää asiaa ratkaistaessa, ellei jäljelle jäävä tutkittava rikos ole käsiteltävissä nopeasti käsiteltävien rikosasioiden prosessissa.

10. Tutkittava asia on sellainen, että se saattaisi soveltua syyteneuvottelumenettelyyn.

11. Tutkittava rikos on osa järjestäytynyttä rikollisuutta.

12. Tutkittava rikos on tyypiltään uusi tai harvinainen taikka siihen liittyy harkinnanvaraisia oikeudellisia kysymyksiä, tai oikeuskysymys, jolla saattaa olla merkitystä ennakkotapauksena.

13. Tutkittavan rikoksen oikeuspaikka on epäselvä tai harkinnanvarainen.

14. Tutkittavan rikoksen syyteoikeuteen liittyy erityisiä kysymyksiä (esimerkiksi julkaistun viestin sisältöön perustuva virallisen syytteen alainen rikos, jossa yksinomainen syyteoikeus on valtakunnansyyttäjällä).

15. Tutkittavan rikoksen syyteoikeus on vanhenemassa.

16. Tutkittava rikos saattaa herättää yhteiskunnallista mielenkiintoa, tai kysymys on yhteiskunnan kannalta merkittävästä rikosasiasta. Tällaisia ovat muun muassa:

- rikos, joka on aiheuttanut poikkeuksellisen suuren henkilö-, ympäristö tai varallisuusvahingon tai vahingon vaaran;
- merkittävässä asemassa olevan virka- tai luottamusmiehen virkarikos;
- virkamieheen tai merkittävässä julkisessa luottamustehtävässä olevaan henkilöön tämän virka- tai luottamustoimen taikka -aseman takia kohdistunut tavanomaisesta poikkeava rikos (esim. oikeudenhoidon kohdistunut rikos);
- merkittävässä yhteiskunnallisessa asemassa olevan henkilön tekemäksi epäilty rikos, jos asiassa on piirteitä, jotka saattavat horjuttaa luottamusta kansalaisten yhdenvertaisuuteen tai rikosoikeudellisen järjestelmän toimintaan.
- esitutkinta- tai oikeusviranomaisten toimintaan kohdistuneet vaikuttamisyrietykset.

17. Kysymyksessä on rikos, jolla epäillään olevan poliittinen tai rikoslain 6 luvun 5 §:n 4 kohdan mukainen motiivi (rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta).

18. Tutkittavana olevaan rikokseen liittyy eurooppalainen tutkintamääräys, kansainvälinen pidätysmääräys tai muu kansainvälinen oikeusapupyynnö tai muu kansainvälistä tutkintayhteistyötä edellyttävä liityntä.

19. Tutkittavan rikoksen esitutkintaan sisältyy pääkäsittelyä korvaavia toimenpiteitä.

20. Asiassa on tullut ilmi varteenotettava mahdollisuus sille, että esitutkinnaissa hankittua näyttöä voi rasittaa oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 §:ssä säädetty hyödyntämiskielto.

21. Esitutkintaviranomainen pitää ilmoitusta muusta syystä tarpeellisena.

22. Kyseessä on sellainen asia, joista syyttäjänvirasto on erikseen pyytänyt ilmoittamaan.

3 Ilmoitusmenettely

Ilmoitusmenettely rakentuu muiden kuin Puolustusvoimien osalta tällä hetkellä teknisesti PATJA- ja Sakari-järjestelmien käytön varaan. Menettelyä täydentää esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän välinen henkilökohtainen ja muu yhteydenpito. Painavien tutkinnallisten syiden tai tietoteknisten häiriöiden vuoksi voidaan ilmoitus pääsäännöstä poiketen tehdä ensin vain henkilökohtaisesti.

Esitutkintaviranomainen luokittelee jokaisen ilmoitettavan asian A- tai B - ilmoitukseksi sen mukaan, edellyttääkö asia syyttäjän viipymättä tapahtuvaa reagoitua (A) vai ei (B).

Poliisiasian tietojärjestelmän ilmoitus syyttäjälle -näytön lisätietoihin tehdään merkintä tästä luokasta ja ilmoituksen em. perusteesta tai perusteista (1-22). Syyttäjän konsultointia edellyttävien asioiden (A-luokka) osalta on lisäksi merkittävä, mihin erityiseen seikkaan syyttäjän halutaan ottavan kantaa. Lisätietoihin tehdään myös merkintä siitä, edellyttääkö asia syyttäjältä välittömiä toimenpiteitä.

Ilmoitus on tehtävä esitutkintaviranomaisen selvitettyä rikosepäilyyn liittyvät seikat esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ja tehtyä päätöksen siitä, että asiassa on syytä epäillä rikosta ja että esitutkinta on toimitettava. Syyttäjän päätöstä ulkomailla tehtyä rikosta koskevassa asiassa tai valtakunnansyyttäjän syytemääräystä edellyttävissä asioissa (esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentti) ilmoitus on kuitenkin tehtävä jo silloin, kun edellä mainitut rikosepäilyyn liittyvät seikat on selvitetty.

Ilmoitukseen liitetään esitutkintaviranomaiselle saapunut tutkintapyyntö tai muu selvitys, johon rikosilmoitus perustuu. Lisäksi ilmoitukseen liitetään tutkintasuunnitelma tai alustava tutkintasuunnitelma. Pakottavassa kiiretilanteessa tai muun painavan syyn vuoksi alustava tutkintasuunnitelma voidaan toimittaa ilmoituksen tekemisen jälkeen, elleivät tukinnanjohtaja ja syyttäjä asiasta muuta sovi. Alustava tutkintasuunnitelma voidaan erillisen asiakirjan sijaan korvata kirjaamalla vastaavat tiedot Poliisiasian tietojärjestelmään ilmoitus syyttäjälle -näytön lisätietoihin ilmoituksen luokittelun yhteyteen. Tietojen kirjaamisessa tulee huolehtia, että ne sisältävät riittävästi informaatiota tapauksesta ja tutkintatoimista syyttäjyysyksikön esimiehelle tarkoituksenmukaisen juttujaon toteuttamiseksi. Tietoihin on liitettävä tavoitteellinen aikataulu, jota voidaan päivittää tutkinnan edetessä. Ilmoitukseen liitettävä tutkintasuunnitelma ei ole lopullinen, vaan sitä on tarpeen mukaan päivitettävä vastaamaan tutkinnan tilannetta.

Esitutkinta- ja syyttäviranomaisen kesken voidaan sopia myös muista ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista ja luokittelumerkinnoista, joilla pyritään yhteistyön ja juttujaon hyvään toimivuuteen.

3.1 Poliisin tekemäksi epäilty rikos

Esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava Valtakunnansyyttäjänvirastoon asiasta, jossa tulee arvioida, onko poliisimiestä syytä epäillä rikoksesta, jos asiaa ei käsitellä sakon tai rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä. Kun esitutkinta aloitetaan asiassa, jossa poliisimiestä epäillään rikoksesta, on syyttäjätutkinnanjohtajan ilmoitettava asiasta siihen syyttäjänvirastoon, missä mahdollinen syyteharkinta tulisi suoritettavaksi.

Tarkemmat menettelyohjeet ilmoittamisesta ovat Poliisihallituksen poliisin tekemäksi epäillyn rikoksen tutkinnasta annetussa ohjeessa.

3.2 Syyttäjän tekemäksi epäilty rikos

Esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava Valtakunnansyyttäjänvirastoon rikosasiasta, jossa epäillään syyttäjää rikoksesta, ellei asiaa käsitellä sakon tai rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä. Ilmoitus on tarpeellinen ensinnäkin syyteharkinnan puolueettomuuden ja

yleisön luottamuksen turvaamiseksi samoista syistä kuin poliisin tekemäksi epäillyissä rikoksissa. Lisäksi ilmoittamisella toteutetaan esitutkintalain 3 luvun 6 §:n mukainen ilmoittaminen tutkinnan aloittamisesta, jos tutkittavana oleva rikos on sellainen, että sillä voidaan olettaa olevan merkitystä syyttäjän virkatehtävien suorittamisen kannalta.

Jos kysymyksessä on virkarikos, jossa syyttäjänä toimii valtioneuvoston oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies, tulee esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukainen ilmoitus tehdä jommallekummalle heistä.

3.3 Tuomarin virkatoimessa tekemäksi epäilty rikos

Valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies ovat erityis-syyttäjä, jonka syyteoikeudesta säädetään perustuslain 110 §:ssä. Suomen perustuslain (731/1999) 110 §:n 1 momentin mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa päättää oikeuskansleri tai oikeusasiamies.

Esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukainen ilmoitus tehdään toimittamalla oikeuskanslerinvirastoon jäljennös asiassa kirjatusta tutkintailmoituksesta. Poliisi voi harkintansa mukaan toimittaa samalla jäljennökset muista asiaan liittyvistä tuomarin menettelyn arvioimiseksi tarpeellisiksi arvioimistaan asiakirjoista kuten poliisille osoitetusta tutkintapyyntöstä tai asian alustavaksi arvioimiseksi jo hankituista asiakirjoista.

Ilmoitus tulee tehdä viivytyksettä asian tultua poliisin tietoon.

4 Syyttäjän toimenpiteistä¹

Ennakoilmoitetulle asialle määrätään viipymättä syyttäjä joko suoraan työ- tai juttujakoasiakirjan mukaisesti tai juttujaosta vastaavan henkilön määräyksestä.

A-luokan ennakoilmoituksen johdosta tutkinnanjohtajalle ilmoitetaan viipymättä ao. syyttäjän nimi ja kirjataan ilmoituksesta merkintä tietojärjestelmään. Syyttäjän perehtyy ilmoitukseen liitteineen sekä tutkinnanjohtajan erityiskysymyksiin ja ottaa viipymättä yhteyttä tutkinnanjohtajaan. Syyttäjä kirjaa järjestelmään merkinnän yhteydenotostaan ja toimenpiteidensä pääsisällön.

B-luokan ennakoilmoituksen johdosta syyttäjä ottaa yhteyttä tutkinnanjohtajaan, jos ennakoilmoituksen sisältö hänen arvionsa mukaan sitä joltain osin edellyttää. Tällöin yhteydenotto tulee tehdä viipymättä. Näissä tapauksissa järjestelmään kirjataan samat tiedot kuin edellä.

Ilmoitusten luokittelu A- ja B-ilmoituksiin ei vaikuta muuhun kuin ensimmäisen yhteydenoton kiireellisyyteen. Tutkinnan aikana yhteistyö esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välillä tehdään asian laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla siitä riippumatta, onko asiasta alun perin tehty A- vai B-ilmoitus.

¹ Syyttäjälle ilmoitettavat rikosasiat, ilmoitusmenettely ja syyttäjän toimenpiteet, VKS:2018:1, Dnro 042/31/18

5 Yhteistyön edistäminen

Poliisilaitosten tulee seurata sekä paikallisilla tai alueellisilla neuvotteluilla edistää ilmoitusmenettelyn ja muun esitutkintayhteistyön toimivuutta.

Poliisiylijohtajan sijainen
Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Antti Leppilähti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 19.12.2018 klo 12:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Poliisihallituksen alaiset poliisiyksiköt

Tiedoksi

Poliisihallitus / esikunta
Poliisihallitus / poliisitoimintayksikkö
Sisäministeriö / poliisiosasto
Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Eduskunnan oikeusasiamies
Rajavartiolaitos
Puolustusvoimat
Tulli
Sinetti -ohjekirjasto/Esikunta